

4. የደህንን አት ቅደምተከተል ሂደቶች ገምገማ። ይህም በቤትና በት/ቤት ሂደቶችንና መከላከያዎችን ያጠቃልላል። አስፈሪ ነገር ሲገኝ ጥማቸውን አደጋ ሲሰማቸው ልጆች ሄደው ማናገት ያለባቸው ቢሆን እንደ አቅጣጫ ማድረስ ሰው ላይ ላቸው።
5. የልጆችን ስምዎ ሁኔታ አስተውሉ። አንዳንድ ልጆች ስጋታቸውን በቃል መግለጽ ሊሰናቸው ይችላሉ። በስነ ምግባር፣ በምግብ ፍላጎት፣ እና በአንቅልፍ ይዘታ ለውጦች መታየት የልጆችን መጠኔ ቅናሹ ማየት ያጫኑታል። በአብዛኛዎቹ ልጆች፣ እነዚህ ምልክቶች በመጽናናትና ከግዜ ሂደት ጋር ይቃላሉ። በሆንም አንዳንድ ልጆች ደብልጥ ለተጠናከረ አደጋ ሊጋለጡ ይችላሉ። ከዚህ ቀደም አስፈጻሚ የሆኑ ልጆች ምንም እንኳን ምርብ ዘመድ መሆናቸው ያጋጠማቸው ልጆች፣ ከጭቀትና ከሌላ የአስፈጻሚ በሽታ የሚጠቃቸው ወይም ልዩ ፍላጎት ያላቸው ልጆች ከሌሎች በበለጠ አስቃይ አደጋ የሚጠጡባቸው፣ የሚሰጋችሁ ነገር ካለ የአስፈጻሚ ጠፍ ባለጥም እርዳታ ፈልጉ።
6. የንደነ ዘህ አይነት ሁኔታዎች በቴሌቪዥን ማየት ቀንሱ/ከልክሉ። በቴሌቪዥን ማየት ቀንሱ/ከልክሉ ቴሌቪዥን ላይ ከፍል/አዳሪሽ መሆን አለመሆኑን አስተውሉ። ለእድገት ተግባር ያልሆነ መሆኑ፣ በተለይ በትናንሽ ልጆች ጭቀት ወይም መጽናናት ላይ ስከት ሊያሳዩት ይችላል። በልጆች ፊት፣ በነገረ ምክትም በሆነ፣ አዋቂዎች እርስበርሳችሁ ስለምትነጋገሩ ላይ ላቸው ይዘት ጥንቃቄ አድርጉ፣ ለቀጣይ ልጆች ለጥላቻ፣ እና በንደነ ለተጣላ አስተያየት የሚረታቸውን መለጠጥ ወይም ለአጥፊ/አጥፊ።
7. የዘልምድ አሰሪርን አጥብቃችሁ ያዙ። ቅደምተከተሉን የጠበቀ አሰሪር አስተማሻና የአካል ጠፍን የሚያራምድ ነው። ልጆቹ በቂ አንቅልፍ መደባቸው ምክንያት የአካል እንቅስቃሴ ማገናቸውን አረጋግጡ። በትምህርት ስራቸው ከትምህርት ወጭ ለምሳሌ ከጋራ ስራ ላይ ሲሰሩ ለአንቅልፍ አስቀድሞ ሆነ ባቸው ከመለጠጥ ግን አትገባ ፋጅቸው።

ከልጆች ጋር ስትነጋገሩ ትከራ ትደርሱት የሚረግባቸውን ጥቦች

- ት/ቤቶች ለደህንነት አስተማሻ ስጋታቸውን ማድረግ። ት/ቤት ስራ ተኝቶ ከወላጆችና ከህዝብ ደህንነት አቅራቢዎች (የቀበሌው ፖሊስና እሳት አደጋ፣ አስቸር ካይ ደረሾች፣ ህዝብ ጋራ ልምት) ጋር አብረው ይሰራሉ። ደህንነታችሁን ለመከበቅ።
- የት/ቤት ህንጻ አስተማሻ ነው ምክንያቱም ... (የት/ቤት ልዩ ስርአቶችን/ሂደቶችን ጥቀስ)።
- በት/ቤት ደህንነት ሀላፊነት ምንም እንኳን አለን። አስተዋይ ሀላፊነት ያለ ማወቅ፣ ደንጋጠሙን ማጠቃለያ የሚሰጡት ነገር ስታዩ ወይም ስትሰማ አዋቂ ሰው አስታውቁ።
- በሚታወቅ፣ በመገኘትና በሃላፊ መከላከል ልዩነት አለ። ለታዎች አዋቂ ሰው የምትታወቁትና የሚሰማውን በቀጥታ ሆነ በተዘጋጅ በመገንጠል ጉዳትን የሚከላከል አስፈላጊ መሆኑን ማሳያ ማድረግ ይቻላል።
- ከሀላፊነት ለገጠሙ የከፋ ነገር ለኖሮ ይችላል ብሎ መሰማት አያስፈልግም። ማንም እንኳን መገጠም ነገር ምንግዘም አይመጣም ብሎ ፍጹም ማስተካከልና መከላከል ባይቻልም ት/ቤታችንን የሚካ አንድ ነገር ለሆነ ይችላል እና የመሆን እድል አለው ለሚታወቁ ልዩነት ማድረግ ማን ዘብ አስፈላጊ ነው።
- ቅጥ የለሽ ህክት ለመገምገም ለመገንዘብ ከባድ ነው። የሚሰጡት ስጋታችሁን በመከራት፣ የተለምዶ አሰሪር ስጋታችሁን በመግዛት፣ እና ከጓደኞቻችሁን ከቤተሰብ ጋር በመሆን መከላከል እንዲሁም በሁኔታዎቹ ሁኔታዎች እንዲታዩን አደራ።
- እንዳንደህዘ ሰዎች ለሌሎችን የሚሰማ ደርጊት ይፈጽማሉ። ንደታቸውን መቆጣጠር አይቻልም ደረጃ ወይም አልኮል አስከራቸው ይሆናል። ወይም ከአስፈጻሚ ሀምዖ በመሆን ላይ ይሆናሉ። አዋቂዎች (ወላጆች፣ ማህሪን፣ የፖሊስ ማኅተሞች፣ ደክተኞች፣ የሃይማኖት መገኛ) እነዚህን ሰዎች ለመደባትና ለሌሎችን ከመደባት እንዲቆጠቡ አጥብቀው ይሰራሉ። ክፍሉ ሰዎች ስንደድ እርዳታ እንደገና ማግኘት እንደምትችሉና ከደረጃ ከአልኮል እንደገና እንደምትችሉ መቆጣጠር ለሀላፊነት አስፈላጊ ነው።
- ከጠምጃዎች/ሽጉሞች ለሌሎች መከላከያ ርቀው። ለሌላ ግለሰብ መከላከያ እንዳለው ካወቃችሁ ለአዋቂ ሰው ነገር። መከላከያዎችን ማግኘት መቻል ወይ ነፍስ አጥፊ ህክት ከሚመጡት ታሳቢ አደጋዎች አንዱ ነው።
- ህክት ምንጊዘም ግል ችግር መጥፋት አይደለም። በት/ቤት የጸረ-ህክት ፕሮግራም በመከተል፣ የግጭት እርቅ አላገጅነት መቆጣጠር፣ እና ጓደኛ ከንደነ፣ ጭቀት፣ ወይም ከሌሎች ለቆጣጠራቸው ከሚታዩ ሁኔታዎች ስጋታ ከአዋቂ እርዳታ በመጨረሻ ተሞልተው የአወንታዊ መጥፋት አካል መሆን ይችላሉ።

ስለ ት/ቤት ደህንነት፣ ስለ ህክት መከላከል፣ ስለ ልጆች አስፈጻሚ መግባት፣ እና ስለ ጠቅላይ ግብረ ሰው ግብረ ሰው፣ NASP ለወላጆችና ማህሪን ተጨማሪ መረጃ በሚሰጠው ድረ ገጽ አስፈላጊ www.nasponline.org።
 ©2006, National Association of School Psychologists, 4340 East West Highway #402, Bethesda, MD 20814